

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS TIESNESIS

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. e-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Satversmes tiesas tiesneša

Gunāra Kusiņa

ATSEVIŠĶĀS DOMAS

Rīgā 2023. gada 9. martā

lietā Nr. 2022-03-01

**„Par Civilprocesa likuma 534., 534.¹, 535., 536. un 537. panta atbilstību
Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”**

1. Satversmes tiesa 2023. gada 23. februārī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-03-01 „Par Civilprocesa likuma 534., 534.¹, 535., 536. un 537. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk – Spriedums), kurā nosprieda atzīt Civilprocesa likuma 534., 534.¹, 535., 536. un 537. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas), ciktāl tas neparedz šķīrējtiesas procesa uzraudzību gadījumos, kad ieinteresētā puse ilgstoši nevēršas vispārējās jurisdikcijas tiesā šķīrējtiesas sprieduma izpildei, kad šķīrējtiesas spriedums atzīstams un izpildāms ārvalstīs vai kad šķīrējtiesas sprieduma izpildei nav nepieciešams vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no 2024. gada 1. marta.

Nepiekrītu Spriedumā atzītajam, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, un uzskatu, ka konkrētajos apstākļos tiesvedība šajā lietā bija izbeidzama.

2. Lieta tika ierosināta pēc Krievijas Federācijā reģistrētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „VZAIMNIJ KREDIT” (*общество с ограниченной ответственностью „ВЗАИМНЫЙ КРЕДИТ”*; turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) konstitucionālās sūdzības.

Priekšnoteikums tiesvedībai, kas ierosināta pēc personas konstitucionālās sūdzības, ir pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums esība, un Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība visupirms ir līdzeklis, kas kalpo konkrētās konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pamattiesību aizsardzībai (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 20.2. punktu*).

Satversmes tiesas judikatūrā pamatoti atzīts, ka izskatot lietu, kas ierosināta pēc konstitucionālās sūdzības, būtiska nozīme ir piešķirama tieši lietas faktiskajiem apstākļiem, kuros apstrīdētā norma ir aizskārusi pieteikuma iesniedzēja pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2011-01-01 12. punktu*). Uzskatu, ka nonākt pie faktos balstīta un pamatota secinājuma par personas pamattiesību aizskārums un apstrīdētās normas atbilstību vai neatbilstību Satversmei var tikai tad, ja pilnīgi un precīzi tiek noskaidroti visi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

Konkrētajā situācijā no lietas materiāliem, tostarp Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021. gada 9. jūlija lēmuma, izriet, ka Latvijā izveidotā pastāvīgajā šķīrējtiesā (turpmāk arī – šķīrējtiesa) pret Pieteikuma iesniedzēju taisīts spriedums par naudas piedziņu un Krievijas Federācijā prasīta šā sprieduma atzīšana un izpilde. Pieteikuma iesniedzēja vērsās vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu. Tomēr tiesa atteica pieņemt iesniegto pieteikumu par šķīrējtiesas sprieduma atcelšanu, jo Civilprocesa likums to neparedz, proti, Civilprocesa likums neparedz vispārējās jurisdikcijas tiesai tiesības atcelt šķīrējtiesas spriedumu.

No Tiesu informācijas sistēmā pieejamās informācijas izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi savas likumā noteiktās tiesības un vērsusies vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2021. gada 7. maija lēmumu pēc Pieteikuma iesniedzējas pieteikuma ieviesta civillietā Nr. C30523121. Tiesvedība šajā lietā vēl nav noslēgusies. Tādejādi Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi savas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Piekrītu Spriedumā atzītajam, ka valstij ir pienākums nodrošināt šķīrējtiesas procesa uzraudzību, tomēr Satversmes 92. pants negarantē personas tiesības uz jebkura tai svarīga jautājuma izlemšanu tiesā, tajā skaitā uz šķīrējtiesas sprieduma tiesiskuma pārbaudi apelācijas vai kasācijas kārtībā.

Satversmes tiesa vairākkārt ir vērtējusi tiesību normas, kas regulē Latvijā izveidotas pastāvīgās šķīrējtiesas nolēmuma izpildi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 17. janvāra spriedumu lietā Nr. 2004-10-01 un 2014. gada 28. novembra spriedumu lietā Nr. 2014-09-01*), un atzinusi, ka kontrole izpildu raksta izsniegšanas stadijā ir uzskatāma par pietiekamu līdzekli pamattiesību ievērošanas nodrošināšanai (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.1. punktu*). Personai ir arī tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību atzīt šķīrējtiesas līgumu par spēkā neesošu, un izskatāmajā lietā Pieteikuma iesniedzēja šīs tiesības bija izmantojusi.

Satversmes tiesa, vērtējot Sprieduma 9. punktā to, vai tiesvedība lietā ir turpināma, nav pamatojusi, kā konkrētajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos šobrīd izpaužas Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums, ņemot vērā to, ka Latvijā nav prasīta šķīrējtiesas sprieduma izpilde un ka Pieteikuma iesniedzēja ir vērsusies vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Uzskatu, ka Satversmes tiesa bez pietiekoša pamata Spriedumā norādījusi un vērtējusi tādas situācijas, kuras saskaņā ar tiesisko regulējumu un noteiktiem faktiskajiem apstākļiem ir teorētiski iespējamās, nesniedzot pamatojumu tam, ka Pieteikuma iesniedzēja atrodas konkrēti šādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos (*sk. Sprieduma 14.1. un 14.2. punktu*). Piemēram, no lietas materiāliem nepārprotami izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja neatrodas situācijā, kad šķīrējtiesas sprieduma izpildei nav nepieciešams vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu. Tāpat nav pienācīgi pamatots Sprieduma 11.2. punktā veiktais izvērtējums par situāciju, kad šķīrējtiesas līgums ir atcelts vai atzīts par spēkā neesošu.

Tādējādi uzskatu, ka Satversmes tiesa izskatāmajā lietā nav pietiekami izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus un tādējādi ir izskatījusi lietu, kura tai pēc konkrētās konstitucionālās sūdzības nemaz nebija jāizskata.

Līdz ar to uzskatu, ka, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, tiesvedība lietā bija izbeidzama.

Satversmes tiesas tiesnesis

Gunārs Kusiņš